

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
2.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2022/1794
Toplantı Tarihi/Sayısı : 5.3.2024/43
Karar Numarası : 2024/285
Başvuran : İ. Y. K.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Düzce T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, başvuranın bulunduğu kurumda koğuşunun sürekli değiştirilerek psikolojik şiddete maruz bırakıldığı iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuru dilekçesinde, başvuran özetle:

- a. Bulunduğu kurumda psikolojik şiddete uğradığını,
- b. Koğuşunun sürekli olarak değiştirildiğini, tanımadığı ve bilmediği kişilerin yanında maddi ve manevi mağduriyet yaşadığını,
- c. Kurumda bulunan akrabası ile aynı koğuşa alınmak için sürekli dilekçe vermesine rağmen dilekçelerine cevap alamadığını,
- ç. Etrafında tanımadığı insanlar olduğu için sürekli olarak yalnız hissettiğini ve bu durumun kendisine zarar vermesine neden olduğunu,
- d. İntihar teşebbüsünde bulunması nedeniyle gözlem altında tutulduğunu ve psikolojik tedavi gördüğünü iddia etmektedir.

3. Muhatap Düzce T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan 29/12/2022 tarihli yazılı görüşte özetle:

- a. Hükümlünün psikolojik şiddet gördüğüne ilişkin iddialarının gerçeği yansıtmadığı,
- b. Hükümlünün 2022 yılı itibarıyla kaldığı koğuşlarla ilgili olarak,
 - 4/1/2022 tarihinde Covid-19 tedbirleri kapsamında karantina koğuşu olarak kullanılan C14 no'lu odadan PCR analiz sonucunun negatif çıkması nedeniyle suç türüne uygun olan C18 no'lu koğuşa yerleştirildiği,
 - 6/1/2022 tarihinde geçici olarak C9 no'lu koğuşa alındığı,
 - 25/1/2022 tarihinde 14 günlük izolasyon sürecinin bitmesi ve PCR testinin negatif çıkması üzerine B11 no'lu koğuşa yerleştirildiği,
 - 31/1/2022 tarihinde B11 no'lu odadan bos koğuş ihtiyacından dolayı idari nedenlerle A13 no'lu odaya alındığı,

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

- 8/2/2022 tarihinde A13 no'lu odadan hastaneye gitmesi nedeniyle 5 günlük izolasyon sürecine girmesi için C7 no'lu odaya yerleştirildiği,
- 22/2/2022 tarihinde C1 no'lu odadan izolasyon sürecinin bitmesi ve PCR testinin negatif çıkması üzerine C18 no'lu odaya yerleştirildiği,
- 11/4/2022 tarihinde C18 no'lu odadan hastaneye gitmesi ve uyuz teşhisi konulması nedeniyle izolasyon sürecine girmesi için Revir 1 no'lu odaya yerleştirildiği,
- 21/4/2022 tarihinde uyuz koğuşu olarak kullanılan Revir 1 no'lu odadan idari nedenlerle uyuz koğuşu olarak kullanılan A24 no'lu odaya alındığı,
- 5/7/2022 tarihinde A24 no'lu odadan uyuz hastalığının sona ermesi nedeniyle normal koğuşta kalmasının uygun görülmesi üzerine C9 no'lu odaya yerleştirildiği,
- 19/8/2022 tarihinde C9 no'lu odadan uyuz hastalığı teşhisinin konulması ve uyuz koğuşunda kalmasının uygun görülmesi üzerine A24 no'lu odaya yerleştirildiği,
- 25/8/2022 tarihinde A24 no'lu odadan koğuş/oda boyama ve tadilat işlemleri nedeniyle A23 no'lu odaya alındığı,
- 3/11/2022 tarihinde hücre cezası nedeni ile A36 no'lu odaya alındığı,
- 4/11/2022 tarihinde uyuz hastalığının sonlanması nedeniyle geçici olarak bulundurulduğu koğuştan alınarak A14 no'lu odaya yerleştirildiği,
- 11/11/2022 tarihinde A14 no'lu odadan koğuş değişikliği talep dilekçesinde sigara içilebilen koğuşta kalma talebinin uygun görülmesi nedeniyle C7 no'lu odaya yerleştirildiği, sonuç olarak 2022 yılı içerisinde meydana gelen değişikliklerin çoğunlukla salgın hastalıklara yönelik önlemler kapsamında gerçekleştirildiği,

c. Kurumda barındırılan mahkûmların suç türü ve hükümlü/tutukluluk durumuna göre koğuşlara yerleştirildiği, başvuranın yanına geçmek istediği akrabasının, uyuşturucu ve uyarıcı madde ticareti yapma veya sağlama suçundan hükümlülerin barındırıldığı bir koğuşta tutulduğu, fakat başvuranın suçları arasında söz konusu suçun bulunmadığı, suç grupları farklı olması nedeniyle aynı koğuşta barınmalarının mümkün olmadığı, bu konuda başvurana defalarca bilgilendirme yapıldığı ayrıca Kurumda kişi ya da koğuş adı vererek koğuş değişikliği talebinde bulunan hükümlü ve tutukluların gidecekleri koğuşta gruplaşabileceği, bu durumun Kurumun güvenliği açısından koğuşta baskı kurma vb. olumsuz sonuçlar doğurabileceği, diğer hükümlü/tutukluları da koruyabilmek adına belirli bir koğuşa geçmeye yönelik taleplerinin İdare ve Gözlem Kurulu tarafından uygun görülmediği,

ç. Hükümlünün yaygın anksiyete bozukluğu tedavisi gördüğü ve Kuruma giriş yaptığı tarih olan 6/11/2017 itibarıyla Kurum psiko-sosyal servis uzmanları ile 39 bireysel görüşme gerçekleştirdiği, sağlık durumu ile Kurumca ilgilenilse dahi kendi isteği ile uygulanan tedavileri reddettiği,

d. 21/11/2018-9/11/2022 tarihleri arasında on beş defa Düzce Atatürk Devlet Hastanesi Psikiyatri Polikliniğine sevkini planlandığı fakat bu sevklerin üçünün başvuranın verdiği dilekçe sonucu iptal edildiği, toplam on iki sevk sağlandığı, başvuranın 7/12/2018-1/12/2022 tarihleri arasında psikiyatri uzmanı tarafından yazılan ilaçların iptal edilmesine ilişkin beş ayrı dilekçe verdiği, son olarak başvuranın 14/12/2022 tarihinde Düzce Atatürk Devlet Hastanesi Acil Polikliniğinde yapılan muayenesi sonucunda İstanbul Bakırköy Ord. Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesine sevk edildiği, kapalı serviste tedavisinin devam ettiği,

e. 6/10/2022 tarihinde Kurumda yapılan vaka toplantısında başvuranın intihar-kendisine ve çevresine zarar verme riskinin yüksek olarak değerlendirildiği ve güvenlik önlemlerinin artırılması yönünde karar verildiği, 2/12/2022 tarihine kadar başvuranın yakın takibinin devam ettirildiği, son olarak 2/12/2022 tarihinde yapılan vaka toplantısında; kişinin genel durumunun düzeldiği yönündeki psiko-sosyal servis raporuna istinaden takibin

sonlandırıldığı belirtilmektedir.

4. Başvuran, muhatabın yazılı görüşüne karşı cevap yazısını yasal süresi içerisinde Kurumumuza göndermemiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. Anayasa'nın "*Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı*" başlıklı 17'nci maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir: "*Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz.*"

6. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde; "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*" Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

7. Mezkûr Kanun'un 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında; "*özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği*" hükme bağlanmıştır.

8. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "*Karar türleri*" başlıklı 65'inci maddesi şöyledir: "*Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir.*"

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

9. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

10. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır. Bu kapsamda başvuranın, Kurumda psikolojik şiddete uğradığına ilişkin iddia ve talepleri konuya ilişkin mevzuat hükümleri ile birlikte incelenip değerlendirilmiştir.

11. İncelemeye konu başvuruda, başvuran tarafından, Kurumda psikolojik şiddete uğradığı, yakınının bulunduğu koğuşa geçmeye yönelik taleplerine ilişkin dilekçeleri hakkında kendisine bilgi verilmediği, sürekli olarak koğuşunun değiştirildiği, bu durumun kendisini yalnız hissetmesine ve psikolojik durumunun olumsuz etkilenmesine neden olduğu belirtilmiştir. Muhatap Kurum tarafından, başvuranın iddialarının gerçeği yansıtmadığı belirtilerek, mahpusun sağlık dosyası evrakları, dilekçeleri ve koğuş değişikliklerine ilişkin İdare ve Gözlem Kurulu kararları, ilgili olduğu değerlendirilen diğer belgelerle birlikte Kurumumuza iletilmiştir.

12. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), bir kötü muamelenin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 3'üncü maddesi kapsamında değerlendirilebilmesi için belli bir şiddet seviyesine ulaşması

gerektiğini, bu asgari seviyenin göreceli olduğunu, vakadaki muamelenin niteliği ve bağlamı, icrasının şekli ve yöntemi, süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ve bazı durumlarda mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi koşullara bağlı olduğunu ifade etmiştir (AİHM, *Bouyid/Belçika*, B. No: 23380/09, 28.09.2015, para. 86).

13. Kötü muameleyle maruz kalması nedeniyle mağdur olduğunu ileri süren kişilerin kötü muamele yasağı kapsamına giren ağırlıkta bir muamele görmüş olabileceklerini gösteren emare ve delil sunmaları gerektiğini de belirtmek gerekir (Anayasa Mahkemesi, *Beyza Metin*, B. No: 2014/19426, 12/12/2018, para.45).

14. Başvuranın kaldığı odalara ilişkin Muhatap Kurum tarafından gönderilen rapordan, başvuranın Kuruma geldiği 6/11/2017 tarihinden başvuru tarihine kadar 42 defa koğuşunun değiştiği, ikisi geçici koğuş ve biri revir olmak üzere 29 farklı koğuşta barındırıldığı, bu değişikliklerin 19'unun idari nedenlerle, 11'inin geçici olarak, 4'ünün doğrudan, 3'ünün suç türüne göre, 2'sinin kişinin talebi üzerine, 2'sinin hücre cezası nedeniyle, 1'inin hücre cezasının bitmesi nedeniyle gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır. Sunulan belgeler incelendiğinde, değişikliklerden 2'sinin başvuranın sigara içilen koğuşa geçme talebini içeren dilekçeleri doğrultusunda gerçekleştirildiği görülmektedir. 2022 yılında gerçekleştirilen koğuş değişiklikleri incelendiğinde ise, değişikliklerin bir kısmının mahpusun geçirmiş olduğu uyuz hastalığı ile bağlantılı olduğu, diğer değişikliklerin ise genel itibarıyla hastane sevkleri sonrası Covid-19 tedbirleri kapsamında izolasyonu sağlamak amacıyla yapıldığı anlaşılmaktadır.

15. Başvuranın yakınının olduğunu belirttiği koğuşa geçme talebinin ise suç türlerinin farklı olması ve genel itibarıyla belirli bir koğuşa geçmeye ilişkin taleplerin İdare ve Gözlem Kurulu tarafından uygun görülmemesi nedeniyle reddedildiği belirtilmektedir.

16. Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in "İdare ve gözlem kurulunun görev ve yetkileri" başlıklı 28'inci maddesinin birinci fıkrasının b bendine göre "*Hükümlülerin kurumlara kabullerinden sonra kalacakları odaları belirlemek.*" İdare ve Gözlem Kurulunun görev ve yetkileri arasındadır.

17. Cezaevlerinde firar ve saldırıları önlemek ve huzuru tesis etmek amaçlarına yönelik olarak idarenin mahpusların yerleştirileceği koğuşları belirleme konusunda geniş bir takdir yetkisi vardır. Ancak söz konusu belirleme yapılırken idare tarafından mahpusların özel durumları dikkate alınmalı, tutukluluk haline bağlı acı düzeyini aşan bir sıkıntıya veya zorluğa yol açılmamalı ve mahpusların beden ve ruh sağlığını korumak güvence altına alınmalıdır.

18. Başvuran, başvuru dilekçesinde sıklıkla gerçekleştirilen koğuş değişikliklerinin psikolojisini olumsuz etkilediğini ve bu bağlamda psikolojik şiddet teşkil ettiğini belirtmiş olsa da, değişikliklerden duyduğu rahatsızlığı İdareye bildirdiğine ilişkin herhangi bir belge sunmamıştır. Söz konusu değişikliklerinin kişinin psikolojisi üzerinde yıpratıcı etkileri olabileceği anlaşılır olmakla birlikte, kişinin psikolojik durumu ile gerçekleştirilen koğuş değişiklikleri arasında doğrudan bir bağlantı kurmak mümkün gözükmemektedir.

19. AİHM, akıl sağlığı sorunları olan mahkûmların muamelesi ile ilgili olarak şu kaniya varmıştır: Sözleşme'nin "*Hiç kimse işkenceye veya insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele veya cezaya tabi tutulamaz*" şeklindeki 3'üncü maddesi, diğer şeylerin yanı sıra devletlerin mahpuslara gerekli tıbbi yardımı sağlayarak sağlık ve esenliklerini yeterince güvence altına alınmasını da gerektirir (AİHM, *Slawomir Musiał / Polonya*, 2009, para. 87).

20. Başvuranın sağlık dosyası incelendiğinde Kurumda kaldığı süreçte yaygın anksiyete bozukluğu tanısı ile tedavi gördüğü, Kurum psiko-sosyal servis uzmanları ile toplam 39 bireysel görüşme gerçekleştirdiği, 12 defa Düzce Atatürk Devlet Hastanesi Psikiyatri Polikliniğine sevkini sağlandığı, başvuranın kendisine reçete edilen ilaçların iptal edilmesine ilişkin 5 ayrı dilekçe verdiği, son olarak başvuranın 14/12/2022 tarihinde Düzce Atatürk Devlet Hastanesi Acil Polikliniğinde yapılan muayenesi sonucunda Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesine sevk edildiği anlaşılmıştır. Ayrıca intihar risk vaka toplantısı

tutanaklarından başvuranın, 6/10/2022-2/12/2022 tarihleri arasında yaklaşık iki ay süre ile intihar ve kendisine veya çevresine zarar verme riskinin yüksek olması nedeniyle yakın takip altında tutulduğu anlaşılmaktadır.

21. Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesinden alınan 15/6/2023 tarihli ve ... sayılı yazı ve ekleri incelendiğinde, başvuranın 17/12/2022 – 2/2/2023 tarihleri arasında, anti-sosyal kişilik bozukluğu ve uyum bozukluğu tanısı ile yatılı tedavi gördüğü görülmektedir.

22. AİHM'e göre; bir delil yeterince sağlam, açık, birbiriyle uyumlu çıkarımların; aksi ispat edilemez maddi karinelerin bir arada var olmasıyla elde edilebilir (AİHM, *Subaşı ve Çoban/Türkiye*, B. No: 20129/07, 09.07.2013, para. 33). Mevcut durumda başvuru konusu psikolojik şiddet iddiasının ispatına elverişli bir delil bulunmadığı, mahpusun Kurumda bulunduğu süreçte çeşitli şekillerde psikolojik destek ve tıbbi yardım almasının sağlanması yönünde adımlar atıldığı değerlendirilmiştir.

23. Sonuç olarak; başvurudaki iddialar ve ceza infaz kurumundaki tutulma koşulları bir bütün olarak değerlendirildiğinde, yukarıda açıklanan gerekçelerle gerçekleştirilen koğuş değişikliklerinin kötü muameleyle varan bir uygulama olmadığı değerlendirildiğinden, kötü muamele yasağının ihlal edilmediği kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

5/3/2024 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

İsmail AYZAZ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Ünal SADE
Üye

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Üye